

Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Sigara Tüketimi, Algılanan Stres ve Yaşam Kalitesi

Cigarette Smoking, Perceived Stres and Quality of Life by Gender Among Medical Students

¹Gökçe Dağtekin, ¹Emrah Atay, ¹Ali Kılınc, ²Murat Eyüboğlu, ²Damla Eyüboğlu, ¹Alaettin Ünsal, ¹Didem Arslantaş

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye
²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

Özet: Stresli ve zorlayıcı bir öğrenim süreci olan tıp fakültesinde erkek ve kızların stres düzeyleri ve başa çıkma yolları farklılık göstermektedir. Sigara stresle başa çıkmada çözüm yolu olarak görülmekte, yol açtığı morbidite nedeniyle yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Tıp Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerde cinsiyete göre sigara içme, algılanan stres ve yaşam kalitesinin değerlendirilmesi amaçlandı. Çalışma Ocak-Mart 2019 tarihlerinde gerçekleştirilen kesitsel tipte bir araştırmadır. Çalışmanın konusu ve amacı anlatıldıktan sonra sözlü onamları alınan öğrencilere önceden hazırlanmış anket formlar dağıtıldı. Anket form öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ) ile Avrupa Sağlık Etki Ölçeği-8 (EUROHISQOL -8)'ne ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Veriler SPSS (V15.0) istatistik paket programında değerlendirildi. Verilerin analizinde kıkare, Mann Whitney U ve student t testleri kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık değeri $p \leq 0.05$ alındı. Çalışma grubunu oluşturan 1002 öğrencinin 494'u (%49.3) erkektir. Sigara içme sıklığı araştırma grubunda %28.3 (284), erkeklerde %33.6 (166), kızlarda %23.2 (118) olup; sigara içme sıklığının erkeklerde daha fazla olduğu görüldü. Erkeklerde öğrenim görülen sınıf, aile gelir durumu, anne ve baba öğrenim durumuna göre sigara içme sıklığı açısından bir fark saptanamazken; sigara içenlerin yaş ortalamaları içmeyenlere göre daha yüksekti. Kızlarda öğrenim görülen sınıf ve anne öğrenim durumuna göre sigara içme sıklığı açısından bir fark saptanamazken; aile gelir durumu iyi olanlarda ve baba öğrenim durumu lise ve üzerinde olanlarda sigara içme sıklığının daha fazla olduğu görüldü. Sigara içen kız öğrencilerin yaş ortalaması içmeyenlerden daha yüksekti. ASÖ toplam puan açısından sigara içen ve içmeyenler arasında her iki cinsiyette de bir fark bulunamadı. EUROHISQOL-8'den alınan puanlar açısından sigara içen ve içmeyen kızlar arasında bir fark bulunamazken; sigara içen erkeklerin ölçekten aldıkları puanlar daha düşüktü. Çalışma grubunda ASÖ ile EUROHISQOL-8'den alınan puanlar arasında negatif yönde ilişki olduğu görüldü. Sigara içme sıklığının erkeklerde daha yüksek olduğu saptandı. Toplum sağlığına ilgili rol model olacak tıp fakültesi öğrencilerinde sigara ile mücadele programlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: sigara içme; algılanan stres; yaşam kalitesi.

Abstract: The stress levels and ways of coping between genders vary in the medical school which has a stressful and compelling learning process. Smoking is seen as a solution for coping with stress, while it negatively affects quality of life due to morbidity. The aim of this study was to evaluate smoking, perceived stress and quality of life by gender among medical students. The study is a cross-sectional study conducted in January-March 2019. After explaining the subject and purpose of the study, the questionnaires were distributed to the students who have given verbal consent. The questionnaire consists of questions about the sociodemographic characteristics of the students, the Perceived Stress Scale (PSS) and the European Health Impact Scale-8 (EUROHISQOL -8). The data were evaluated in SPSS (V15.0) statistical package program. Analysis of data performed by using Chi-square, Mann Whitney U and student t tests and $p \leq 0.05$ was considered significant. The study group consisted of 494 (49.3%) male, 508 (50.7%) female medical students. The prevalence of smoking was 28.3% (284) in the study group, 33.6% (166) in males and 23.2% in females (118). The prevalence of smoking was higher in males. While no difference was found between males in terms of class, family income status, education levels of their mothers and fathers; the mean age of smokers was found higher than non-smokers. While there was no significant difference in smoking prevalence in terms of the girls class and education level of their mothers, the prevalence of smoking was higher in girls with high income status and whose fathers with high school and above degree. The mean age of female smokers was higher than non-smokers. No difference was found between the smokers and nonsmokers in terms of total PSS score. While there was no difference between the female smokers and nonsmokers in terms of the scores obtained from EUROHIS QOL-8, the scores of smoker males were lower. In the study group, there was a negative correlation between PSS and EUROHIS QOL-8 scores. The prevalence of smoking was higher in males. There is a need for anti-smoking programs for medical school students who will be role models for the health of society.

Keywords: cigarette smoking; perceived Stres; quality of life

ORCID ID of the authors: GD 0002-6424-2434, EA 0000-0002-6581-8626, AK 0000-0002-0577-8570, ME 0000-0003-3278-0374, DE 0000-0001-6042-7768, AU 0000-0001-8353-1605, DA 0000-0002-5263-3710

Received 13.05.2019

Accepted 20.05.2019

Online published 30.05.2019

Correspondence: Gökçe DAĞTEKİN- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye
e-mail: dr.gokcetezel@hotmail.com

Cite this article as:

Dağtekin G, Atay E, Kılınc A, Eyuboglu M, Eyuboglu D, Ünsal A, Arslantaş D. Cigarette Smoking, Perceived Stres and Quality of Life by Gender Among Medical Students, *Osmangazi Journal of Medicine*, 2020;42(4):350-356 **Doi:** 10.20515/otd.562426

1. Giriş

Sigara önlenebilir hastalık ve ölümlerin en önde gelen sebebidir. Sigaranın yol açtığı ölümlerin giderek arttığı, 2018 yılında 7 milyondan fazla kişinin sigaranın yol açtığı hastalıklar nedeniyle hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Meydana gelen ölümlerin ise büyük bir kısmı prematür ölümlerdir (1).

Sigara tüketimi ile yaş ve cinsiyet gibi birçok sosyodemografik faktörün ilişkili olduğu bilinmektedir. Sigara tüketimi erkekler arasında daha yaygın görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü bölgelerinde sigara tüketimi sıklığının erkeklerde %22-48, kadınlarda %2-19 arasında değiştiği rapor edilmektedir. Buna karşın özellikle gelişmiş toplumlarda kadınlar arasında da sigara tüketimi giderek yaygınlaşmaktadır. İngiltere, Hollanda gibi pek çok ülkede erkek ve kadınlar arasında bu sıklık açısından %5 'ten az bir fark görüldüğü bildirilmektedir. Cinsiyet ve sağlık eşitsizlikleriyle ilişkili olarak kadınlarda sigara tüketim sıklıkları değişiklikler göstermektedir (1). Türkiye'de bu sıklığın %24.8-74.3 arasında değiştiği bildirilmektedir. Ülkemizde özellikle hekimler arasında sigara tüketimi oldukça yaygın olduğu hekimlerin %40'ından fazlasının sigara tükettiği bildirilmektedir (2). Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden birisi Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin bütün ülkelerde, uygun görüldüğü şekilde uygulanmasının güçlendirilmesidir (1). DSÖ Tütün kontrolü Çerçeve Sözleşmesi 2015-2025 Avrupa Bölgesi Eylem Planında tütün kontrolü uygulamalarında sağlık profesyonellerinin toplumsal davranışsal değişiklikler için model rol görevi üstlenerek anahtar bir konumda olduğu rapor edilmektedir (3). Hekimler sigaraya çoğunlukla tıp öğrenimi süresince başlamaktadır (2, 4). Bunda üniversite öğreniminde öğrencilerin stres düzeylerinin artmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerde stres ile başa çıkma yöntemleri farklılık gösterebilmekte ve sigara stresle başa çıkmada bir çözüm yolu olarak görülebilmektedir (4-6). Artan stres düzeyi ve sigaranın yol açtığı morbidite yaşam

kalitesinin olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır (7).

Bu çalışmada Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) Tıp Fakültesi öğrencilerinde cinsiyete göre sigara tüketimi, algılanan stres ve yaşam kalitesinin değerlendirilmesi amaçlandı.

2. Gereç ve Yöntemler

Çalışma Ocak-Mart 2019 tarihlerinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde gerçekleştirilen kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli etik ve idari izinler alındı.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, birisi tıp fakültesi olmak üzere toplam 11 fakülte ile öğrenim vermekte olan bir üniversitedir. ESOĞÜ 4 ayrı yerleşkede hizmet vermekte olup; bu çalışma Eskişehir merkezinde bulunan Meşelik yerleşkesinde gerçekleştirildi. ESOĞÜ bünyesinde 31748 öğrenci öğrenim görmekte olup; bunların 1519'u tıp fakültesinde öğrenim görmektedir. Çalışmada örneklem alınmayıp ESOĞÜ Tıp Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan tüm öğrencilere ulaşılması planlandı. Çalışmada veri toplanması amacıyla fakülte yönetimiyle planlanan gün ve saatlerde sınıflara gidildi. Çalışmanın konusu ve amacı anlatıldıktan sonra sözlü onamları alınan öğrencilere önceden hazırlanmış anket formlar dağıtıldı. Anket formlar gözlem altında öğrenciler tarafından dolduruldu. Bu işlem yaklaşık 15-20 dakika sürdü. Anket formun tamamını doldurmayan 23 öğrenci çalışmaya dahil edilmedi.

Çalışmanın verileri literatürden faydalanılarak hazırlanan bir anket form ile toplandı. Anket form öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, Algılanan Stres Ölçeği(ASÖ) ile Avrupa Sağlık Etki Ölçeği-8(EUROHISQOL -8)'ne ilişkin sorulardan oluşmaktadır (4, 8-11).

Öğrencilerin stres düzeylerinin değerlendirilmesinde ASÖ kullanıldı. ASÖ 1983 yılında Cohen ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olup; Türkçe güvenilirlik ve geçerlilik çalışması 2013 yılında Eskin ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Ölçek beşli

likert tipinde 14 sorudan oluşmakta olup; alınan puan arttıkça algılanan stres artmaktadır (8, 9).

Çalışmada yaşam kalitesinin değerlendirilmesinde EUROHISQOL-8 ölçeği kullanıldı. EUROHIS-QOL-8 ölçeği çok merkezli bir çalışmayla geliştirilmiş olan WHOQOL ölçeklerinin kısaltılmasıyla oluşturulan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe güvenilirlik ve geçerlilik çalışması Eser ve arkadaşları tarafından 2010 yılında yapılmıştır. EUROHISQOL-8'den alınan puan arttıkça yaşam kalitesi iyileşmektedir (10, 11).

Her gün düzenli olarak en az bir tane sigara içenler sigara içiyor kabul edildi (12).

Aile gelir durumu öğrencilerin kendi algılarına göre kötü, orta, iyi olarak değerlendirildi.

İstatistiksel analiz

Veriler SPSS (V15.0) istatistik paket programında değerlendirildi. Verilerin analizinde student t testi, kıkare, Mann Whitney U ve Spearman Korelasyon analizleri kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık değeri $p \leq 0.05$ alındı.

3. Bulgular

Çalışma grubunu oluşturan 1002 öğrencinin 494'ü (%49.3) erkektir. Yaş ortalaması(min-max), çalışma grubunda 21.15 ± 2.08 (17-40), erkeklerde 21.14 ± 2.22 (17-40), kızlarda 21.15 ± 1.94 (18-32) yıl olup; cinsiyetler arasında yaş ortalamaları açısından bir fark saptanamadı.

Sigara içme sıklığı araştırma grubunda %28.3 (284), erkeklerde %33.6(166), kızlarda %23.2 (118) olup; sigara içme sıklığının erkeklerde daha fazla olduğu görüldü.

Erkeklerde öğrenim görülen sınıf, aile gelir durumu, anne ve baba öğrenim durumuna göre sigara içme sıklığı açısından bir fark saptanamazken; sigara içenlerin yaş ortalamaları içmeyenlere göre daha yüksekti.

Kızlarda öğrenim görülen sınıf ve anne öğrenim durumuna göre sigara içme sıklığı açısından bir fark saptanamazken; aile gelir durumu iyi olanlarda ve baba öğrenim durumu lise ve üzerinde olanlarda sigara içme sıklığının daha fazla olduğu görüldü. Sigara içen kız öğrencilerin yaş ortalaması içmeyenlerden daha yüksekti. Çalışma grubunda cinsiyete göre sigara tüketimi ile ilişkili faktörler tablo 1.'de gösterildi.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Cinsiyete Göre Sigara Tüketimi ile İlişkili Faktörler

Değişkenler	Sigara Tüketimi		p
	Yok n(%)	Varn(%)	
ERKEK			
Yaş(ort±SD)	20.97±2.05	21.48±2.50	0.015
Sınıf			0.658
1	87(66.4)	44(33.6)	
2	74(65.5)	39(34.5)	
3	47(75.8)	15(24.2)	
4	55(64.0)	31(36.0)	
5	24(66.7)	12(33.3)	
6	41(62.1)	25(37.9)	
Aile gelir durumu			0.263
Kötü	16(80.0)	4(20.0)	
Orta	279(66.6)	140(33.4)	
İyi	33(60.0)	22(40.0)	
Anne öğrenim durumu			0.973
Ortaokul ve altı	122(66.3)	62(33.7)	
Lise ve üzeri	206(66.5)	104(33.5)	
Baba öğrenim durumu			0.768
Ortaokul ve altı	77(67.5)	37(32.5)	
Lise ve üzeri	251(66.1)	129(33.9)	
KADIN			
Yaş(ort±SD)	21.02±1.95	21.58±1.85	0.006

Sınıf			0.313
1	78(83.0)	16(17.0)	
2	80(80.0)	20(20.0)	
3	74(77.1)	22(22.9)	
4	67(73.6)	24(26.4)	
5	33(76.7)	10(23.3)	
6	58(69.0)	26(31.0)	
Aile gelir durumu			0.030
Kötü	6(60.0)	4(40.0)	
Orta	334(79.0)	89(21.0)	
İyi	50(66.7)	25(33.3)	
Anne öğrenim durumu			0.059
Ortaokul ve altı	153(81.4)	35(18.6)	
Lise ve üzeri	237(74.1)	83(25.9)	
Baba öğrenim durumu			0.004
Ortaokul ve altı	87(87.0)	13(13.0)	
Lise ve üzeri	303(74.3)	105(25.7)	

ASÖ toplam puan ortancası (min-max) çalışma grubunda 27.0 (3.0-55.0); erkeklerde 27.0 (3.0-55.0); kızlarda ise 28.0 (3.0-54.0) olup; cinsiyetler arasında ASÖ toplam puan ortancaları açısından bir fark saptanamadı. ASÖ toplam puan açısından sigara içen ve içmeyenler arasında her iki cinsiyette de bir fark bulunamadı.

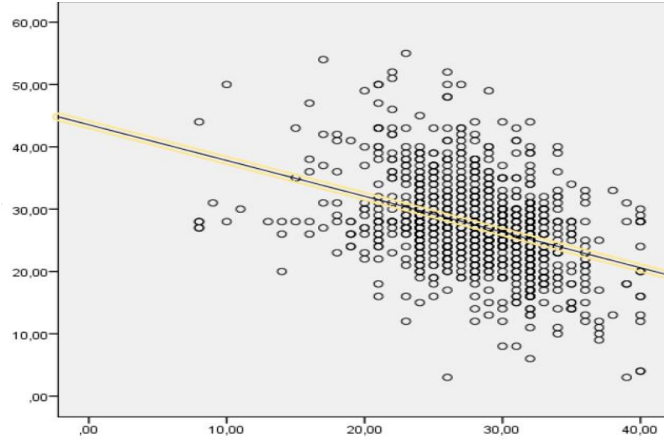
EUROHIS-QOL-8'nden alınan puan ortancaları (min-max) çalışma grubunda 28.0 (8.0-40.0), erkeklerde 28.0 (8.0-40.0);

kızlarda ise 28.0 (8.0-40.0) olup; cinsiyetler arasında EUROHISQOL-8 puan ortancaları açısından bir fark saptanamadı. EUROHISQOL-8'nden alınan puanlar açısından sigara içen ve içmeyen kadınlar arasında bir fark bulunamazken; sigara içen erkeklerin ölçekten aldıkları puanlar daha düşüktü. Çalışma grubunda cinsiyet ve sigara tüketimine göre ASÖ ve EUROHIS-QOL-8 ölçeklerinden alınan puanların karşılaştırılması tablo 2.'de verildi.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Cinsiyet ve Sigara Tüketimine Göre ASÖ ve EUROHIS-QOL Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Sigara Tüketimi		p
	Yok Ortanca (min-max)	Var Ortanca (min-max)	
Erkek			
ASÖ toplam puan	27.0(4.0-52.0)	27.0(3.0-55.0)	0.378
EUROHIS-QOL toplam puan	29.0(10.0-40.0)	28.0(8.0-40.0)	0.026
Kadın			
ASÖ toplam puan	28.0(3.0-54.0)	27.0(9.0-50.0)	0.763
EUROHIS-QOL toplam puan	28.0(8.0-40.0)	27.5(14.0-40.0)	0.194

Çalışma grubunda ASÖ ile EUROHISQOL-8'nden alınan puanlar arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu görüldü ($p \leq 0.001$, $r = -0.379$). Çalışma grubunda ASÖ ile EUROHISQOL-8 ölçeklerinden alınan puanların serpilme diyagramı grafik 1'de verildi.

EUROHIS-QOL Toplam Puan

Grafik 1. Çalışma grubunda ASÖ ile EUROHISQOL -8 ölçeklerinden alınan puanların serpilme diyagramı

4. Tartışma ve Sonuç

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de sigara en önemli halk sağlığı sorunlarından birisidir. Sigara tüketim sıklığı çalışma grubunda %28.3, erkeklerde %33.6, kadınlarda %23.2 olarak saptandı. Çalışma grubunda sigara tüketiminin erkeklerde daha sık olduğu görüldü. Ülkemizde tıp fakültesi öğrencilerinde yapılan çalışmalarda sigara içme sıklığının % 17.3-30.4, erkeklerde %25.4-40.6, kadınlarda %6.7-19.1 arasında değiştiği bildirilmektedir (4, 13-16). Yapılan çeşitli çalışmalarda çalışmamıza benzer şekilde erkek öğrencilerde sigara tüketiminin daha sık olduğu raporlanmaktadır (4, 17). Türk toplumunda kadınlarda tüketiminin sosyal olarak kabul görmemesi bunda etkili görülmektedir.

Çalışma grubunda her iki cinsiyette de sigara tüketimi ile öğrenim görülen sınıf arasında bir ilişki bulunamadı. Öğüş ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada ileri sınıflarda sigara içme sıklığının daha fazla olduğu, Kartal ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada ise tıp fakültesinde sınıf ilerledikçe sigara tüketme sıklığının da arttığı bildirilmektedir (13, 14). Şenol ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada tıp fakültesinde sigara tüketimi için ilk 3 sınıfın daha riskli olduğu bildirilmektedir (18).

Ekonomik refah seviyesi arttıkça sigara tüketiminde bir artış görülebilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde özellikle kadınlarda sigara tüketiminin gelir düzeyi arttıkça arttığı bildirilmektedir (19). Bununla birlikte alt sosyoekonomik özelliklere sahip bireylerin sigaranın neden olduğu morbiditeden daha fazla etkilendiği raporlanmaktadır. Çalışmada aile gelir durumu ile sigara tüketimi arasında erkeklerde bir ilişki saptanamazken; kadınlarda aile gelir durumu iyi olanlarda sigara içme sıklığı daha fazla olarak saptandı. Çalışkan ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada da öğrencilerin gelir seviyesinin artmasının sigara tüketimi sıklığını arttırdığı raporlanmaktadır (19).

Tıp fakültesi öğrencilerinde gerçekleştirilen çeşitli çalışmalarda sigaraya başlama ve sigara tüketiminin önemli bir nedeni olarak stres seviyesinin yüksekliği bildirilmektedir (14, 17). Aslan ve arkadaşlarının yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin %48.7'si stresle başa çıkma yöntemi olarak sigara tükettikleri raporlanmaktadır (20). Her iki cinsiyette de sigara içen ve içmeyenler arasında ASÖ puan ortancaları arasında bir fark bulunamadı. Şenol ve arkadaşlarının yaptıkları bir kohort çalışmasında sigara içmeye başlayanların stres seviyesinin daha yüksek olduğu, erkek cinsiyetin ve stres skorunun yüksekliğinin sigara tüketimi için riski önemli ölçüde arttırdığı rapor edilmektedir (18).

Yaşam kalitesi fiziksel, ruhsal ve sosyal boyutları olan bir kavramdır (21). Sigaranın neden olduğu birçok mental ve fiziksel hastalıklar, ekonomik etkilerinin yanısıra bağımlılık yaratması bireylerin yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkiler yapabilmektedir (19). Sigara içen ve içmeyenler kızlar arasında EUROHISQOL-8 ölçeğinden alınan puanlar arasında bir fark saptanamazken; sigara içen erkeklerin ölçekten aldıkları puanlar daha düşüktü. Şen ve arkadaşlarının tıp fakültesi öğrencilerinde yaptıkları çalışmada sigara içen öğrencilerin yaşam kalitelerinin daha kötü olduğu bildirilmektedir (22). Her iki cinsiyette yaşam kalitesi üzerine etkili olan faktörler değişiklik gösterebilmektedir. Sigara ile çok boyutlu bir kavram olan ve iki cinsiyette de pek çok faktörden etkilenen yaşam kalitesinin daha geniş çalışmalarla araştırılması gereklidir.

Araştırmanın kesitsel tipte bir çalışma olmasından dolayı değişkenler arasındaki nedensellik ilişkileri incelenememiştir. Yoğun

staj programları nedeniyle tüm öğrencilerin %66.0'ına ulaşılması çalışmanın kısıtlılıklarındandır.

Araştırma grubunda sigara tüketiminin erkeklerde daha sık olmakla birlikte oldukça yüksek seviyelerde olduğu görüldü. Erkek ve kadın öğrencilerde sigara tüketim sıklığı yaş ve gelir düzeyi gibi sosyodemografik faktörlerle ilişkili olarak saptandı. ASÖ ile sigara tüketim sıklığı açısından bir fark saptanamadı. Sağlık profesyonelleri arasında sigara tüketiminin azaltılması toplumsal sigara ile mücadele çalışmalarının en önemli parçalarından birisidir. Toplumda sağlıkla ilişkili konularda rol model olarak algılanan hekimlerde sigara tüketimi oldukça yaygın olduğu görüldü. Sigara kontrol çalışmalarının tıp fakültesi öğrencilerini de kapsayacak şekilde planlanması ve bu alanda yürütülecek çalışmalara öğrencilerin de dahil edilmesi faydalı olabilir. Öğrencilerde stres ve sigara tüketimi ile ilgili çok merkezli ayrıntılı çalışmaların planlanması önerilir.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. data and statistics 2019 [Available from: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/tobacco/data-and-statistics>.
2. Bilir N, Çakır B, Dağlı E, Ergüder T, Önder Z. Tobacco control in Turkey. *Who Europe*. 2009;43-5.
3. Europe Rcf, Session t. Roadmap of actions to strengthen implementation of the WHO Framework Convention on Tobacco Control in the European Region 2015–2025: making tobacco a thing of the past. 2015.
4. Vatan İ, Ocakoğlu H, İrgil E. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sigara İçme Durumunun Değerlendirilmesi: TAF Preventive Medicine Bulletin. 2009;8(1).
5. Akfert SK, Çakıcı E, Çakıcı M. Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*; 2009;10:40-7.
6. Hampel P, Petermann F. Perceived stress, coping, and adjustment in adolescents. *Journal of adolescent health*; 2006;38:409-15.
7. Dube SR, Liu J, Fan AZ, Meltzer MI, Thompson WW. Assessment of age-related differences in smoking status and health-related quality of life (HRQoL): Findings from the 2016 Behavioral Risk Factor Surveillance System. *Journal of community psychology*. 2019;47:93-103.
8. Eskin M, Harlak H, Demirkıran F, Dereboy Ç, editors. Algılanan stres ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlik ve geçerlik analizi: *New/Yeni Symposium Journal*; 2013.
9. Cohen S, Kamarck T, Mermelstein R. A global measure of perceived stress. *Journal of health and social behavior*; 1983;385-96.
10. Schmidt S, Mühlhan H, Power M. The EUROHIS-QOL 8-item index: psychometric results of a cross-cultural field study: *The European Journal of Public Health*. 2005;16:420-8.
11. Eser E, Lağarlı T, Baydur H, Akkurt V, Akkuş H, Arslan E, et al. EUROHIS (WHOQOL-8. Tr) Türkçe sürümünün Türk toplumundaki psikometrik özellikleri: *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*. 2010;8:136-52.
12. Organization WH. Guidelines for the conduct of tobacco smoking survey of the general population: report of a WHO meeting held in Helsinki, Finland, 29 November-4 December 1982. *World Health Organization*; 1983.
13. Ögüş C, Özdemir T, Kara A, Şenol Y, Çilli A. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem I ve VI öğrencilerinin sigara içme alışkanlıkları: *Türkiye Klinikleri Archives of Lung*. 2004;5:139-42.

14. Kartal M, Midik Ö, Büyükakkus A. Tobacco Smoking and its Effect on Quality of Life of Medical Students in Ondokuz Mayıs University: Turk Toraks Dergisi. 2012;13:11.
15. Göktalay T, Özyurt Bc, Coşkun Aş, Çelik P. Sağlık eğitimi alan 3 ve 4. sınıf öğrencilerinde sigara kullanımı ve etkileyen faktörler: İzlem araştırması. Tüberküloz ve Toraks Dergisi. 2011;59:355-61.
16. Türe M, Kurt İ, Aktürk Z. Relationship of Cigarette and Alcohol Consumption of Medicine Students With Frontal Lobe Personality Scale: Balkan Medical Journal.2006(1).
17. Baykan Z, Naçar M. Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara kullanımı ve tütün kanununa ilişkin görüşleri: Dicle Medical Journal/Dicle Tıp Dergisi. 2014;41(3).
18. Senol Y, Donmez L, Turkay M, Aktekin M. The incidence of smoking and risk factors for smoking initiation in medical faculty students: cohort study. BMC Public Health. 2006;6:128.
19. Çalışkan Ş. Üniversite Öğrencilerinin Sigara Kullanımını Etkileyen Faktörler (Ekonometrik Bir Yaklaşım): Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2015;8:23-48.
20. Arslan YT, Pirinççi S, Okyay P, Döğer FK. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinde Sigara Kullanımı ve İlişkili Faktörler: 2016.
21. Fallowfield L. What is quality of life. London: Souvenir. 1990;54-7.
22. Solar M. Sigara İçme Durumunun Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin İncelenmesi: Toraks Dergisi. 2008;9:68-73.